

Statsråden

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO

Deres ref
2025/825

Vår ref
25/1056-3

Dato
20. mars 2025

Dokument 8:106 S (2024-2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Listhaug, Amundsen, Wiborg, Wold og Limi om å fjerne byråkrati og sikre gjennomføringskraft i Forsvaret

Jeg viser til brev av 6. mars 2025 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen, der jeg er bedt om å vurdere Dokument 8:106 S (2024-2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Listhaug, Amundsen, Wiborg, Wold og Limi om å fjerne byråkrati og sikre gjennomføringskraft i Forsvaret. Svaret er utarbeidet i samråd med Forsvarsdepartementet og Energi-departementet.

Det er behov for kontinuerlig utvikling av tiltak som sikrer gjennomføringskraft i forsvarsløftet. Dette er noe som regjeringen har jobbet målrettet med over lengre tid. De perspektivene som representantforslaget fremhever, og behovet for tiltak som sikrer forsvarsløftets gjennomføringskraft, følges fortløpende opp av regjeringen i gjennomføringen av langtidsplanen for forsvarssektoren. Regjeringen har derfor implementert en rekke tiltak knyttet til fremskaffelse av eiendom, bygg og anlegg som allerede har hatt betydelig effekt.

I 2024 ble det iverksatt en rekke tiltak for å effektivisere prosesser og øke omsetning av tiltak. Terskelverdien for kategori 1 prosjekter for eiendom-, bygg- og anleggsprosjekter er økt fra 200 til 500 mill. kroner og ansvaret for igangsetting og styring av kategori 2 prosjekter er overført til Forsvarssjefen. Forsvarsbygg har fått fullmakt til å starte planlegging av prosjekter på langtidsplanen på inntil 5 % av årlig tildelt ramme. Det er også gitt målrettede rammeprosjekter innen personellrelatert bygg og anlegg, alliert trening, infrastruktur og verdibevaring. Rammeprosjekt gir etatene større handlefrihet til å prioritere tiltak innenfor oppdragenes overordnede målsetninger.

Det er også arbeidet med å effektivisere prosesser for raskere beslutninger, delegere myndighet og innføre standard løsninger. For 2024 alene har tiltakene beskrevet ovenfor medvirket til at Forsvarsbygg oppnådde en betydelig økt omsetning. Det jobbes på nåværende tidspunkt med å forsterke allerede iverksatte virkemidler, samt introdusere flere målrettede tiltak innenfor bruk og virkeområde for regelverk i samarbeid med KDD.

Den rekordhøye investeringen som er gjennomført i 2024, viser at forsvarssektoren er i stand til å tilpasse seg og nå har kommet godt i gang med å realisere vekstambisjonene som ligger i den nye langtidsplanen. I den nye langtidsplanen for forsvarssektoren som et samlet storting har stilt seg bak, legges det opp til en omfattende utbygging og fornying av Forsvarets EBA. Målet er både å utvide kapasiteten og ta igjen vedlikeholdsetterslepet som har vokst seg stort over mange år på grunn av økonomiske nedprioriteringer og manglende vedlikehold.

I tillegg til virkemidler knyttet til styring av forsvarssektorens investeringer har regjeringen jobbet med å effektivisere prosjektgjennomføringen. Dette inkluderer blant annet flere initiativ som samsvarer med de tiltakene som representantforslag 106 S nevner, herunder bruk av statlig plan og unntak fra plan- og bygningsloven. Forsvarsdepartementet planlegger å redegjøre for disse tiltakene og videre oppfølging av disse som del av statusmeldingen til Stortinget om gjennomføringen av langtidsplanen som er planlagt fremlagt i vårsesjonen.

Det legges derfor til grunn at det vil være hensiktsmessig at Stortinget gis mulighet til helhetlig å ta stilling til og vurdere status, gjennomførte tiltak og behovet for ytterligere tiltak og prioriteringer i gjennomføringen av forsvarsløftet på ulike områder samlet gjennom behandlingen av denne stortingsmeldingen.

Jeg anbefaler på denne bakgrunnen at Stortinget ikke ber regjeringen følge opp forslagene i representantforslaget. Under følger kommentarer til de enkelte forslagene:

- 1. Stortinget ber regjeringen vedta en midlertidig forskrift om unntak fra plan- og bygningsloven for tiltak som styrker forsvarsevnen, for å sikre hurtig behandling av plansaker som omhandler produksjon av ammunisjon og forsvarsmateriell og/eller utvidelser som har til hensikt å styrke Norges forsvarsevne.**

Plan- og bygningsloven har allerede i dag bestemmelser som sikrer raskere prosesser ut fra blant annet sikkerhetsmessige hensyn. I 2014 vedtok Stortinget et omfattende unntak fra plan- og bygningsloven for Forsvaret. Dette unntaket gjelder også for planprosesser. Det er videre gitt en forskriftshjemmel til bestemmelsen som gjør det mulig å vedta ytterligere unntak dersom Forsvaret mener det er behov for dette.

Jeg nevner også at Stortinget samtidig også vedtok et særskilt og omfattende unntak for såkalte skjermingsverdige objekter. Bestemmelsen ble utformet med tanke på situasjoner der det vil medføre en uakseptabel sikkerhetssituasjon å følge de alminnelige reglene i plan- og

bygningsloven. Det er opp til det enkelte fagdepartement innen sitt myndighetsområde om det er behov for å ta i bruk bestemmelsen, og med det beslutte at tiltaket enten helt eller delvis skal være unntatt plan- og bygningsloven.

Min foreløpige vurdering er at vi allerede har tilstrekkelige virkemidler i plan- og bygningsloven som ivaretar ikke bare Forsvarets interesser, men sikkerhetsmessige hensyn mer generelt.

Så langt det er mulig mener jeg at de ordinære saksbehandlingsprosessene i plan- og bygningsloven bør følges, selv i ekstraordinære situasjoner. Dette ivaretar nasjonale interesser, gir godt forankrete vedtak i kommunene og sørger for gode medvirkningsprosesser lokalt. Plan- og bygningsloven ivaretar også kravene i Sameloven om Sametingets og andre samiske representanters rett til å bli konsultert.

Samtidig er jeg enig med representantene i at den nye og krevende sikkerhetspolitiske situasjonen vi er i, tilsier at det er viktig å sikre effektiv behandling av planer og tiltak knyttet til forsvarssektoren. På generelt grunnlag er det behov for å vurdere tiltak for å oppnå raskere planprosesser og å sikre kvalitet i planleggingen, og dette er noe jeg vil følge opp. I tillegg har mitt departement dialog med Forsvarsdepartementet om hvordan vi sammen kan håndtere de særskilte utfordringene knyttet til Forsvarets arealbehov. Jeg har tillit til at også Sametinget, i den alvorlige situasjonen vi nå er i, vil legge tilbørlig vekt på Norges sikkerhets- og forsvarsmessige behov i sitt arbeid.

2. Stortinget ber regjeringen ta i bruk statlig arealplan for å sikre at norsk forsvarsindustri skal kunne utvide og øke produksjonskapasiteten raskt.

Det er hjemmel for bruk av statlig arealplan innenfor dagens regelverk. Statlig plan er en unntaksbestemmelse i plan- og bygningsloven, og skal bare benyttes når gjennomføring av viktige statlige eller regionale utbyggings-, anleggs- eller vernetiltak gjør det nødvendig, eller når andre samfunnsmessige hensyn tilsier det. Statlig plan vil ikke løse privatrettslige utfordringer der man ikke har eiendoms/bruksrett allerede, men vil samtidig kunne gi grunnlag for ekspropriasjon på nærmere vilkår iht. dagens regelverk. Hvilke hensyn som skal legges til grunn for bruk av statlig plan, må vurderes i den enkelte sak. For forsvarssektoren er det tidligere benyttet statlig reguleringsplan for Evenes flystasjon, og det er nettopp besluttet å bruke statlig reguleringsplan for Rygge flystasjon/Huggenesskogen. Dette viser at statlig plan kan være et aktuelt virkemiddel for å sikre Forsvarets arealer, og jeg er ikke avvisende til at dette kan bli aktuelt i flere saker hvis det er behov for det. Når det gjelder bruk av statlig plan for forsvarsindustrien, legger jeg til grunn at de samme forutsetningene må være til stede, altså at det må foreligge viktige samfunnsmessige hensyn og at disse ikke kan ivaretas gjennom ordinære kommunale planprosesser. Også dette er noe som må vurderes sak for sak, og ikke på generelt grunnlag.

3. Stortinget ber regjeringen ta i bruk statlig arealplan for å sikre at Forsvaret får gjennomført Langtidsplan for forsvarssektoren 2025–2036, og skjære gjennom byråkratiske hindre.

Jeg viser her til mitt svar på forslag nr. 2 og til de innledende vurderingene. Jeg legger til grunn at Forsvarsdepartementet sammen med Forsvarsbygg på selvstendig grunnlag vurderer hva som er nødvendig å gjennomføre av planlegging etter plan- og bygningsloven for å sikre at langtidsplanen blir gjennomført, og at de vil kontakte mitt departement dersom det vurderes som nødvendig å benytte statlig arealplan for konkrete tiltak. Forslaget om en generell bruk av statlig arealplan for å få realisert Forsvarets arealbehov er jeg imidlertid uenig i.

4. Stortinget ber regjeringen sikre at hensynet til rikets sikkerhet og Forsvaret skal settes foran alle andre hensyn i behandlingen av plan- og bygningssaker.

Regjeringen har nylig vedtatt nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet. I retningslinjene står det at kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter bør samarbeide for å legge til rette for tilstrekkelige arealer til fornybar kraftproduksjon, kraftledninger, forsvarsformål og samfunnskritisk digital infrastruktur. Videre heter det at de nevnte formålene skal vektes tungt ved konflikter mellom utbyggingsformål. Jeg forventer at både kommunene, fylkeskommunene og statlige sektormyndigheter følger opp dette i planprosessene etter plan- og bygningsloven. Jeg vil sammen med forsvarsministeren vurdere om det er behov for å gi nærmere retningslinjer for hvordan Forsvarets arealbehov skal ivaretas i planleggingen.

5. Stortinget ber regjeringen regulere tilgjengeligheten på strøm slik at virksomheter som har nasjonale forsvars- og sikkerhetspolitiske oppgaver, prioriteres ved tildeling av kapasitet.

Til dette forslaget gjengir jeg innspill fra energiministeren.

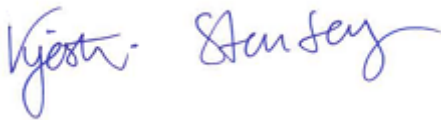
Nettselskapene har tilknytningsplikt og alle som etterspør nettilknytning skal få det. Dersom det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i eksisterende nett, skal nettselskapene uten ugrunnet opphold utrede, omsøke og gjennomføre nødvendige investeringer i nettet for å kunne gi tilknytning. Alle som har behov for ny eller økt nettkapasitet bør ta tidlig kontakt med nettselskapet, og dokumentere hvor og når de har behov for kapasitet slik at nettselskapet kan gjøre det de kan for å sikre tilstrekkelig nettkapasitet i tide.

Energiloven med forskrifter åpner i dag ikke opp for at nasjonale sikkerhetshensyn kan vektlegges i vurderingene av hvem som skal prioriteres i tilknytningskøen for strømmettet. Alvoret i dagens sikkerhetspolitiske situasjon fordrer at vi framover har et hjemmelsgrunnlag med tydelige og forutsigbare rammer for hvordan nettilknytning til forsvarsindustrien og andre kritiske samfunnsfunksjoner med betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser kan prioriteres. Energidepartementet samarbeider med Justis- og beredskapsdepartementet og

Forsvarsdepartementet om å utrede behovet for særskilt prioritering, samt hvordan en slik ordning bør utformes, praktiseres, og hjemles. En ny hjemmel kan tilpasses de særlige forholdene som gjør seg gjeldende for nettvirksomhet.

Når det gjelder saken om Nammo, er Nammo i gang med å bygge ut en ny fabrikk på Raufoss og har allerede fått reservert kapasitet i Elvias regionalnett til denne. Jeg er kjent med at Nammo tok kontakt med Elvia i fjor høst om kapasitet til en ytterligere utvidelse av produksjonskapasiteten. Det er viktig at Nammo sammen med nettselskapet utforsker mulige løsninger som gjør at de kan få nettilgang når de trenger den. Hvis normal tilknytningsprosess ikke fører fram og alle andre muligheter er prøvd, vil regjeringen sørge for at Nammo vil kunne få nødvendig nettkapasitet i tide.

Med hilsen

Kjersti Stenseng

Kopi:

Energidepartementet

Forsvarsdepartementet